

کمک‌های توسعه‌ای کشورهای پیشرفته به ایران

کمک در تحریم

به گزارش واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران»، کمک‌های بلاعوض کشورهای توسعه یافته به ایران در حال کاهش است.

همکاری‌های توسعه‌ای رسمی، یک طبقه بندی از کمک‌های توسعه‌ای می‌باشند که معمولاً به جریان تأمین مالی رسمی سرمایه، از طریق بخشش یا اعطای وام به کشورها، نهادها و نمایندگی‌های دو یا چند ملیتی فعال در امر توسعه تعلق می‌گیرد. این همکاری‌ها دارای مشخصه‌های زیر می‌باشند:

۱) توسط بخش رسمی انجام می‌شود.
 ۲) تشویق توسعه و رفاه اقتصادی کشورهای در حال توسعه، مهمترین هدف آنها می‌باشد.
 ۳) ترجیحاً به صورت تأمین مالی است.

به طور مثال در مورد کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری‌های سازمان ملل، کمیته همکاری‌های رسمی، حداقل ۲۵ درصد پرداخت وام را به صورت بخشش و بلاعوض اعطا می‌نماید.

اعطاکنندگان و دریافت‌کنندگان

به منظور قضاوت در میزان همکاری‌های توسعه‌ای رسمی، دو روش یعنی مقادیر واقعی کمک‌ها و درصدی از محصول ناخالص ملی در نظر گرفته می‌شود. از نظر میزان مطلق، در سال ۲۰۰۷ کشورهای آمریکا، آلمان، فرانسه، انگلیس، ژاپن و هلند به ترتیب با ۲۱/۲، ۱۱/۰، ۸/۹، ۸/۸، ۷/۸ و ۵/۶ میلیارد دلار، بزرگترین اعطاکننده خالص همکاری‌ها در میان کشورهای عضو سازمان همکاری‌ها بوده‌اند. ولی به لحاظ شاخص سهم در

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۳۲ مدیریت نوین و صنعت پتروشیمی

۳۳ شکست مالیات افزوده بر ارزش

۳۴ پول در بحران

۳۹ باید درست مصرف کنیم

پاکستان، به ترتیب با ۶ هزار و ۴۳۷، ۲ هزار و ۵۲۳، هزار و ۹۳۷، هزار و ۹۰۴، هزار و ۸۲۸، هزار و ۸۲۷، هزار و ۷۵۷ و هزار و ۷۲۴ میلیون دلار، بیشترین میزان همکاری‌های توسعه‌ای رسمی را دریافت داشته‌اند. البته عنوان می‌شود که عراق پس از نیجریه قرار دارد که آمار دقیقی از آن در دست نیست. این رقم برای ایران تنها ۱۰۴ میلیون دلار بوده است که دارای رتبه ۴۸ بین ۱۳۱ کشور دریافت‌کننده کمک از سازمان‌های جهانی می‌باشد. ۱۶ کشور بالای یک میلیارد دلار، ۳۱ کشور بین ۵۰۰ میلیون دلار تا یک میلیارد دلار، ۴۷ کشور بین ۱۰۰ تا ۵۰۰ میلیون دلار و مابقی کمتر از ۱۰۰ میلیون دلار کمک دریافت کرده‌اند.

آمار همکاری‌های توسعه‌ای و کمک‌های رسمی ایران نشان می‌دهد که میزان کمک‌های دریافتی تا سال ۶۶ و قبل از خاتمه جنگ تحمیلی، دارای روند تقریباً ثابتی بوده و در سطحی کمتر از ۵۰ میلیون دلار (به جز سال‌های ۴۰ و ۵۷) قرار داشته است. با پایان یافتن جنگ و شروع برنامه‌های توسعه کشور، میزان کمک‌ها از روند افزایشی برخوردار شد و به حدود ۲۰۰ میلیون دلار در سال ۷۶ رسید. ولی پس از آن با روندی کاهشی، به سطح ۱۰۴ میلیون دلار در سال ۸۴ کاهش یافت. این در حالی است که میزان کمک‌ها در سال ۸۵ به ۱۲۱ میلیون دلار افزایش یافته است. حال این سؤال مطرح است که آیا کمک‌ها توانسته است در تحقق اهداف آن موثر باشد؟

کمک‌های بین‌المللی به ایران

سال	کمک‌های OECD (میلیون دلار)	میزان کمک‌های جهانی (درصد از GDP)	سال	کمک‌های OECD (میلیون دلار)	میزان کمک‌های جهانی (درصد از GDP)
۱۳۷۶	۱۹۹/۸۶	۰/۱۹	۱۳۸۱	۱۱۴/۹۱	۰/۱۰
۱۳۷۷	۱۶۴/۷۳	۰/۱۶	۱۳۸۲	۱۲۹/۶۹	۰/۱۰
۱۳۷۸	۱۶۱/۲۹	۰/۱۵	۱۳۸۳	۱۸۶/۳۶	۰/۱۲
۱۳۷۹	۱۲۹/۹۴	۰/۱۳	۱۳۸۴	۱۰۴/۲۵	۰/۰۶
۱۳۸۰	۱۱۴/۰۴	۰/۱۰	۱۳۸۵	۱۳۱/۰۴	۰/۰۶

استخراج: «اقتصاد ایران» از بانک جهانی.

در حالت کلی پاسخ به این سؤال آسان به نظر نمی‌رسد، اما می‌توان از شاخص‌های مهم در حوزه کمک‌های توسعه‌ای بهره جست. یکی از مهمترین این شاخص‌ها، بررسی سهم کمک‌ها در درآمد ناخالص ملی (GNI) است. روند این شاخص، حاکی از آن است که این متغیر تا قبل از خاتمه جنگ، روندی نزولی داشته است، اما طی برنامه اول و دوم توسعه، روندی صعودی پیدا کرده و به حدود ۰/۲۵ درصد در سال ۷۵ رسیده و پس از آن به دلیل افزایش درآمدهای نفتی کشور، مجدداً روندی نزولی یافته و به حدود ۰/۰۶ درصد در سال ۸۵ رسیده است. نکته مهم این است که طی برنامه‌های آغازین توسعه پس از انقلاب، کمک‌ها در درآمد ملی کشور، سهم افزایشی داشته و به این لحاظ در توسعه کشور نقش بیشتری داشته‌اند.

گفتنی است میزان کمک‌های سرانه قبل از انقلاب (۵۷ - ۲۹) یک دلار برای هر نفر بوده است، ولی پس از انقلاب و با شروع جنگ به حدود ۰/۶ دلار طی دوره ۶۷ - ۵۸ کاهش و پس از خاتمه جنگ طی دوره

ضرورت توسعه علمی مدیریت در کشور

مدیریت نوین و صنعت پتروشیمی

نگاه مهندس نژادسلیم، مدیر عامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی، به موضوع مدیریت سنتی و مدیریت نوین

ویژگی‌های مدیریت در سازمان‌های سنتی با عصر حاضر تفاوت اساسی دارد. در دهه‌های گذشته، مدیران فرصت‌ها و تهدیدهای محیط را فراموش کرده، در لاک سازمان خود فرو رفته بودند و در لایه‌های ارقام و اعداد به دست آمده از پیشرفته‌ترین تکنیک‌های مدیریتی، سود و زیان سازمان خود را چرتکه می‌انداختند. اما در عصر جدید، تأکید می‌شود که مدیران بیشتر وقت خود را به خارج از سازمان اختصاص دهند، یعنی بیرون نگر باشند و از میان اعداد و ارقام درون سازمانی خارج شده و روانه بازار شوند، چراکه امروز دغدغه اصلی، سود و زیان نیست، بلکه بودن یا نبودن در این بازار رقابتی و جهانی است.

عصر حاضر به مدیران هشدار می‌دهد که تولید کمی محصول کافی نیست، بلکه باید به دنبال قابلیت‌های منجر به شایستگی کلیدی بود. در عصر کنونی میانه بودن راضی‌کننده نیست و باید ممتاز و برتر بود. چراکه قواعد بازی، مدام در حال تغییر است و برای یک سازمان، هیچ مزیت پایداری به جز قابلیت تطابق مستمر با محیط وجود ندارد. تطابق با محیط، به مفهوم تغییر مشخصه‌های سازمان برای کارکرد بهره‌ور و مزیت‌بخش در یک شرایط محیطی خاص می‌باشد.

عصر جدید صنعت پتروشیمی باید توانمندی‌هایی را از خود در زمینه ابعاد تولید و توسعه نشان دهد که

۸۵ - ۶۸ به حدود ۲/۳ دلار افزایش یافته است. روند افزایش کمک‌ها به همراه کنترل جمعیت، از دلایل افزایش کمک سرانه طی برنامه‌های توسعه می‌باشد.

کمک‌ها و تحریم‌ها

در سال‌های اخیر در مورد اثرات تحریم‌های اقتصادی عموماً سه سیاست در نظر گرفته شده است: تنبیه، تحذیر و ترمیم. به منظور تحقق اهداف تحریم‌ها دواروش عمده نیز اتخاذ شده است:

۱) تحریم‌های تجاری در زمینه صادرات و واردات
۲) تحریم‌های مالی که کاهش کمک‌ها در این روش قرار می‌گیرد.

با توجه به این که آمار رسمی در سال‌های ۸۶ وجود ندارد، نمی‌توان به طور قطع عنوان داشت که تحریم‌های اعمال شده علیه کشور، به کاهش کمک‌ها منجر شده است. آمار سال ۸۵ بیانگر این است که این کمک‌ها نسبت به قبل از تحریم‌ها، کاهش نیافته است، ولی می‌توان عنوان داشت که روند نزولی در سال‌های اخیر وجود داشته است. ■

توسعه پایدار باید بر اساس کلی‌نگری یا تفکر سیستمی ادامه یابد. بنابراین بایست برای تدوین نقشه راه رسیدن به آرمان پایستگی، تلاش نمود و فضای باز مشارکتی توأم با فضای باز تفکر و اندیشه‌ای ایجاد کرد. با ایجاد این فضا، قابلیت‌های جست‌وجو، تعمیق و بحث و گفت‌وگو پرورش می‌یابند و می‌توان رابطه علت و معلول مربوط به وقایع و رخدادها را مشخص کرد. تمرکز بر روی وقایع در سازمان، ما را به روزمرگی گرفتار می‌کند و اجازه نمی‌دهد فراگیری زاینده به عمل آید. اگر ما بر روی وقایع متمرکز شویم، بهترین کاری که می‌توانیم انجام دهیم، پیش‌بینی اتفاق قبل از وقوع و در نتیجه اتخاذ عکس‌العمل بهینه است، اما هرگز نمی‌توانیم نوآوری و خلاقیت را فراموش کنیم. از آنجایی که انسان‌ها به عنوان ارزشمندترین سرمایه سازمان‌ها هستند و کسانی که مسئولیت رویکردها و کارکردهای سازمان را بر عهده دارند، در هدایت تحولات سازمان نقش‌آفرینان اصلی هستند، بنابراین باید با توانمندسازی منابع انسانی از راه مدیریت عملی و غیرمتمرکز و دموکراتیک، ضمن آماده کردن کارکنان برای رویارویی با تغییرات، در سازمان نیز محیطی را به وجود آورد که در آن، هم کرامت انسانی رعایت و هم استعدادها شکوفا گردند تا دستیابی به بالندگی سازمانی و توسعه هدف‌ها و در نهایت ارتقای سازمان تا سطح فرابالندگی امکان‌پذیر شود.

برای تحقق اهداف و رسیدن به آرمان‌ها، باید نگرش خود را مطابق با ادبیات عصر حاضر تغییر دهیم. صاحبان تئوری و دانشمندان، اعتقاد دارند که منشأ رفتار انسان‌ها، برگرفته از تصویر ذهنی آنها است.

لذا برای تغییر رفتار، باید نوع نگرش را به جهان اطراف عوض کرد. در گذشته مدیران عامل و هیأت مدیره‌ها با این مسأله درگیر بودند که چگونه دیگران را در سازمان خود جایه‌جا کنند. اما امروز، بسیاری از آنها متوجه شده‌اند که نحوه تفکر و نگرش یا به عبارت دیگر رفتار آنها باید تغییر کند، زیرا مشکلات نمی‌توانند با توصیه‌های کارشناسی و مشاوران بهتر یا مدیران برتر حل شوند. مشکل اصلی شیوه تفکر است.

اگر شیوه تفکرمان تغییر نکند، تمام راه‌های جدید به همان نتایج کم‌اثر پیشین منجر می‌شوند. دیگر کافی نیست که یک نفر برای یک مجموعه یاد بگیرد و اکنون غیرممکن است که در رأس مجموعه‌ها، همه مسایل حل شوند و همگی پیرو فرامین استراتژیست کبیر باشند. در عصر حاضر، تنها سازمانی می‌تواند ادعای برتری کند که قادر باشد از قابلیت، تعهد و ظرفیت یادگیری افراد در تمامی سطوح سازمان به نحو احسن بهره‌برداری کند. در هر یک از ما تمایلی نهفته است که هرگاه، کار درست پیش نمی‌رود، تقصیر را متوجه کسی یا چیزی خارج از خود سازمان بدانیم. این نگرش در حقیقت تأییدی است بر نگرش غیرسیستماتیک و غیرجامع‌نگر به مسایل. ■

غفلت از آن موجب خواهد شد، نه تنها توسعه سنجیده و عقلانی با مشکل جدی مواجه شود، بلکه حتی حیات آن نیز در پرده ابهام قرار گیرد. پژوهش و نوآوری، توجه به دارایی‌های نامشهود، تفکر سیستمی، توجه داخلی به نیازهای مشتری و مطابقت سازمان با شرایط محیطی، ویژگی‌های صنعت پتروشیمی در عصر حاضر است.

مطابق سند چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور، صنعت پتروشیمی در سال ۱۴۰۴ باید مقام نخست خاورمیانه را به خود اختصاص دهد. جهت دستیابی به این هدف، توسعه ظرفیت‌های تولید، همراه با ابعاد آن هنوز هم مهمترین دغدغه می‌باشد. البته